Participatie-eindverslag maatregelen lood in de grond van volkstuinen

Introductie

Afgelopen jaar heeft de gemeente onderzoek gedaan naar lood in de bodem van de Amsterdamse volkstuinen. Er zijn 20 volkstuinparken onderzocht en meer dan 1.000 tuinders hebben zich aangemeld aan voor de gratis lood-check. Ook openbare plekken, zoals speeltuinen en gedeelde moestuinen die door iedereen gebruikt worden, zijn onderzocht. Hier kan veilig gebruik van worden gemaakt.

De resultaten laten zien dat de situatie per tuin verschilt. 169 tuinen zijn schoon, 701 tuinen hebben een matige loodverontreiniging en 149 tuinen hebben sterk verhoogde loodwaarden. Vooral in grote moestuinen met matige of hoge waardes is er meer kans op blootstelling.

Lood in de bodem is niet direct gevaarlijk, maar langdurige blootstelling aan hoge waardes kan schadelijk zijn. Vooral jonge kinderen lopen risico. Daarom adviseert GGD tuinders om na het tuinieren goed hun handen te wassen, groente en fruit schoon te maken en schoenen buiten het tuinhuis uit te doen. Ook raad de GGD aan om niet alleen groente en fruit uit de eigen tuin te eten, maar dit af te wisselen met producten uit de winkel.

De gemeente wil dat de tuinders veilig kunnen tuinieren. Daarom onderzocht de gemeente samen met de GGD en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied welke maatregelen het beste helpen. Oplossingen zoals moestuinbakken, houtsnippers of het afgraven van grond, blijken niet genoeg of veroorzaken te veel overlast. De beste oplossing die de gemeente kan bieden is het ophogen van de tuin met schone grond. Dit verlaagt de risico's en verbetert de bodemkwaliteit.

Voor tuinen met sterk verhoogde loodwaarden en grote moestuinen met matige tot sterk verhoogde waardes komt er daarom een aanbod voor schone grond. Tuinders kunnen per m^2 tuin 0,5 m^3 schone grond aanvragen (de oppervlakte van het tuinhuis telt niet mee). De gemeente levert deze grond eens per drie jaar gedurende een periode van tien jaar. Tuinders bepalen zelf wanneer ze de grond gebruiken en kunnen stap voor stap hun tuin ophogen. Met de kaart van de eigen lood-check kunnen zij precies zien waar de waarden hoog zijn.

Het doel van het aanbieden van lood-checks aan volkstuinders is om de gezondheidsrisico's in kaart te brengen, de blootstelling aan lood te beperken en tuinders te adviseren over veilig tuinieren. Meer informatie over het lood-project is te vinden op https://www.amsterdam.nl/loodinvolkstuinen Met deze aanpak wilt de gemeente de tuinen gezonder en veiliger maken, nu en in de toekomst.

In samenwerking met de volkstuinen en individuele tuinders is geparticipeerd over de schone grond regeling.

Wat wilden we bereiken?

De gemeente heeft de schone grond regeling met de belanghebbenden gedeeld om inzicht te krijgen in de belangstelling voor schone grond, en eventuele vragen of zorgen over dit aanbod. De belanghebbenden konden reageren op de uitvoerbaarheid en mogelijke knelpunten. Daarnaast wilde de gemeente gebruikmaken van de kennis van de tuinders om knelpunten in kaart te brengen.

Wat hebben we georganiseerd?

Er is een online bijeenkomst georganiseerd voor de vertegenwoordigers van de volkstuinparken, om een eerste indruk te krijgen van de reactie op het aanbod en de uitvoerbaarheid daarvan. De vragen en opmerkingen van de besturen zijn meegenomen om het aanbod beter toe te lichten en de begeleidende Q&A aan te vullen met vragen die tuinders mogelijk ook zouden hebben . Via de bond en de besturen van de volkstuinen is een enquête met een begeleidende brief en Q&A verspreid. Tuinders konden hierin laten weten of ze gebruik zouden maken van de regeling, en hun mening geven over het aanbod van schone grond en de uitvoerbaarheid daarvan.

Hoe is het proces verlopen en hoe kijken we hierop terug?

In totaal hebben 343 tuinders deelgenomen aan de enquête. Opvallend maar niet onverwachts, is dat de volkstuinen met de hoogste mate van verontreiniging het grootste aantal deelnemers hadden.

Uit de enquête blijkt dat 62 procent van de deelnemers gebruik zou maken van de regeling, 25 procent misschien, voor 6 procent geeft aan dat de regeling niet op hen van toepassing is en 7 procent zou er geen gebruik van maken. Veel tuinders maken zich zorgen over de uitvoering en communicatie. Het viel op dat een deel van de vragen en opmerkingen die in de enquête werden benoemd, al wordt beantwoord in de begeleidende Q&A die zij hebben ontvangen bij de uitnodiging voor de enquête. Een overzicht van de opbrengsten en conclusies staat in tabel 1.

Tabel 1 Wat heeft het proces opgeleverd?

Opbrengst	Reactie gemeente
Tuinders op leeftijd maken zich zorgen over de uitvoerbaarheid. Ze zien zichzelf niet sjouwen met een boel kruiwagens vol grond.	Er zal maatwerk per volkstuin nodig zijn. Grotere volkstuinen met meer middelen zoals tractoren, kunnen het plan makkelijker uitvoeren dan kleine parken, waar de grond per kruiwagen moet worden vervoerd. Er wordt onderzocht of het mogelijk is om de grond direct bij de tuinen af te leveren via bijvoorbeeld een kraan en bigbags.
Er zijn nog veel onduidelijkheden, bijvoorbeeld over hoeveel grond je mag aanvragen, de ontstane verschillen in hoogte van het maaiveld, waterhuishouding, het verdwijnen van vegetatie en gewassen, de	In de begeleidende Q&A-brief zijn deze vragen al toegelicht. De gemeente zal dit document waar nodig aanpassen en opnieuw actief delen met bond en besturen. Zij delen het daarna met de tuinders.

Opbrengst	Reactie gemeente
risico's voor bebouwing en de verdeling en specificaties van de te leveren grond.	
Onduidelijkheid bij tuinders die niet deel hebben genomen aan de lood-checks en of deze alsnog kunnen deelnemen.	De gemeente biedt tuinders die de eerste rondes gemist hebben alsnog een lood-check kunnen aanvragen.

Vooruitblik

In maart 2026 wil de gemeente beginnen met het leveren van schone grond bij het eerste park. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan de volkstuinparken met de hoogste loodgehalten. Er zal tussentijds worden geëvalueerd wat goed ging en wat beter kan qua logistiek. Op basis hiervan zal de levering van grond verder worden uitgerold bij de volgende volkstuinparken.

Er wordt onderzocht wat de beste manier is om de grond bij de tuinders te krijgen waarbij rekening gehouden wordt met de leeftijd en andere fysieke beperkingen van de tuinders. De uitdaging zit hier vooral in de hoeveelheid grond (aantallen kruiwagens) die middels beperkte wegen van de ingang van het park naar de tuinen vervoerd moet worden. De volkstuinparken zullen nauw betrokken zijn bij dit proces.